

'slechts vir blankes' en het H. Avondmaal te vieren met *uitsluiting van de zwarten*.

In 1960 promoveerde aan de VU de heer Karel Roskam op een proefschrift over de apartheid. Hij was er tegen. Hij had zich te verdedigen tegen een *principiële oppositie vanuit de faculteit*. Hij had, aldus deze oppositie, Kuypers 'Gemene Gratie' beter moeten lezen en 'ja' moeten zeggen.

Het spijt me dat de nagedachtenis van een man als Bavinck op deze wijze in discussie moet komen. En het spijt me, het hier oneens, zéér oneens te moeten zijn met mijn vriend Jan v. d. Berg. Maar als wijlen Bavinck getuige moet staan om de dialoog met Potchefstroom geloofwaardig te maken doen we de geschiedenis geweld aan. Trouwens: er is geen dialoog met Potchefstroom. Potchefstroom zal ons mensen sturen die nergens over willen praten, zoals onlangs de Neerlandicus Cloete. Of het zal ons mensen sturen die 'ja' zeggen en het ons willen laten nazeggen. Maar de VU zal alleen mensen naar P. kunnen sturen die naar het oordeel van Vorster en zijn gezant te Den Haag 'ja' zeggen. En dat zeg je blijkens de historie altijd als je iets anders of iets méér zegt dan 'nee', pur en sec! Gelukkig wordt het aantal van deze mensen aan de VU zienderogen minder.

Baarn

H. M. Matter

Ingezonden

De tong van de mens

In VU-magazine van november geeft dr. A. Wessels een interessante karakteristiek van de Arabier, maar dan wel tegen de achtergrond van de recente gebeurtenissen, die trouwens niet zo recent zijn, maar alleen enigszins begrepen kunnen worden uit de lange voorgeschiedenis en de 'tragische' - retorisch woord - ontwikkeling in het westen en oosten.

Helaas ben ik niet bevoegd de heer Wessels te antwoorden op gelijk niveau, dat is ook niet mijn bedoeling. Zijn gods-historische en cultuur-sociologische beschouwing zal zeker een groot waarheidsgehalte bevatten. Ik zou dan tevens moeten reageren op al de 'groten' die hij sprekend invoert en dat zijn er nogal wat. Dat is mijn bedoeling niet. Mijn reactie betreft slechts een zeer klein deel van zijn artikel nl. waar hij het heeft over 'Eer en schande' zoals de Arabier die beleeft. Een enkele opmerking daarover die m.i. toch wel het hart van de zaak raakt, zowel voor de Arabier als voor de Israëliër. Kan het ook zijn dat het voor alle mensen geldt?

Ik geloof helemaal niet dat het gebruik van de taal als 'versluiting' van de werkelijkheid en de waarheid een exclusieve en specifieke eigenschap van de Arabier c.q. van de oosterling zou zijn.

Wel acht ik het mogelijk dat de angst voor

de realiteit, de verantwoordelijkheid relatief groter is dan bij de 'westerse mens'. Als gevolg daarvan is het mogelijk dat hij nog niet toe is aan de zelfkritiek zoals wij die toch bij velen in de westerse wereld aantreffen. Maar dat laatste vraagt van de mens zich te kunnen bevrijden van collectiviteit en dat nu is blijkbaar voor de Arabier een vrijwel onmogelijke zaak.

Laat ons aannemen dat de Arabier in het algemeen meer behoefte heeft om zijn falen, zijn angst om te falen anders beleeft dan de westerse mens, dan zal zijn neiging om dat te versluieren groter zijn, zijn retoriek navenant en volgens hem de schande immer een gevolg zijn van wat anderen hem - ten onrechte naar zijn mening - aandoen. Maar is dit zo specifiek Arabisch? Of is het een algemeen menselijk verschijnsel - met grote nuances weliswaar - de werkelijkheid en de waarheid achter de dingen te kleuren van stikdonkere nacht naar hemelslicht. In die verhouding liggen de woorden - het zijn geladen begrippen - eer en schande en eveneens waardigheid. Achter deze woorden ligt een wereld van misverstand, onwaarschijnlijkheid en misleiding al naar de cultuur die je er aan geeft. Daar zal dan ook wel het enige verschil liggen in de beleving van deze begrippen tussen een oosterling en een westerling. Is er m.a.w. een principiële verschil tussen de inhoud die bijv. wij geven aan deze woorden en die de Arabier eraan geeft?

Hoe groot is het verschil als wij zeggen dat het een 'eer is voor volk en vaderland te mogen sterven' met dat wat de heer Wessels ons vertelt van de Arabier?

Geldt niet hetzelfde voor het woord Schande? Wat voor de één een eerloze zaak is, is voor een ander een eer. Wie zijn vaderland verraadt, pleegt een eerloze daad, maar als die iemand nu eens om der Waarheidswille en der Gerechtigheidswille tegen zijn vaderland moet zeggen van Neen, wat is het dan? Eer en schande zijn begrippen met nationaliteitsgevoel geladen, met immer op de achtergrond een dreigende klank, als ze worden gebruikt de collectiviteit te brengen tot een bewustzijnsverenging.

Is het een eer of een schande dit te beleven als mensonwaardig? Zouden woorden als Eer, Schande en Waarachtigheid niet uitsluitend bewaard moeten worden door de grootheid van de Ziel - het Geweten van de mens - als hij in deze wereld staat als een lichtend voorbeeld - zoals er zovelen zijn geweest in de geschiedenis en misschien wel de allergrootste die de grond bewandeld heeft, waarvan de bewoners nu de zee ingedreven moeten worden - in het leiden van de mensheid naar een wereld die oorlog, haat, agressie, misleiding en verachting schande vinden en vrede stichten, liefhebben, overwinnen van tegenstelling een Eer, of kort gezegd wie zijn medemens van morgen zou aanvaarden als een Broeder Nu.

M. ten Hoff te Amsterdam

Ingezonden

Niet zelfmoord maar 'zelfdoding'

In de artikelen over zelfdoding die zijn verschenen in het oktobernummer worden veelvuldig de termen 'zelfmoord' en 'zelfmoord plegen' gebruikt. Deze termen houden echter een ongunstig waarde-oordeel in, en kunnen daarom beter worden vermeden. Ik herinner er in dit verband aan dat zelfs in de diverse oorlogen de deelnemers niet worden vermoord, maar gedood, of nog eufemistischer, ze sneuvelen. Ook treden er, zo wil het spraakgebruik althans in een oorlog geen sluipmoordenaars op, maar sluipschutters. Hoeveel te minder reden hebben wij dan nog om het woord 'moord', en in dit verband ook 'plegen', te gebruiken in gevallen waarin een medemens meent zijn leven vrijwillig te moeten beëindigen.

Men heeft deze termen echt niet nodig om een suicide aan te duiden. Zelfs als men om stilistische redenen herhaling van eenzelfde uitdrukking wenst te vermijden, heeft men nog niet over 'plegen' of 'moord' te spreken. De termen 'zich van het leven beroven', 'zich het leven benemen', 'zelfdoding' etc. zijn er ook nog!

Dr. ir. F. P. A. Telligen schrijft in zijn boek 'Samenleven in een technische tijd': 'Ook ons taalgebruik zou moeten veranderen. De term zelfmoord voor alle gevallen waarin iemand zich van het leven berooft, moet worden vervangen.' Drs. P. Noomen, die aan de Vrije Universiteit een dissertatie over zelfdoding voorbereidt, schreef mij dat ook hij het woord 'zelfmoord' vermijdt daar 'dit woord stigmatisch en onwetenschappelijk is'. Psychiater dr. R. C. Hoekstra heeft in zijn proefschrift, dat de titel 'Seksuele doding' draagt, zelf het woord 'lustmoord' vermeden omdat, zoals hij volkomen terecht stelt, 'dit woord een morele veroordeling inhoudt'.

Men zou kunnen tegenwerpen dat de term 'zelfmoord' in de wet voorkomt, en dus gehandhaafd zou dienen te worden. Ik acht deze tegenwerping ongegrond: dat dit door een gelukkig steeds toenemend aantal mensen gecrimineerde woord in de wet gehanteerd wordt, is slechts een bewijs van het met betrekking tot dit onderwerp verouderd-zijn van onze wetgeving, die n.b. uit ... 1886 dateert.

Nog zij vermeldt dat het woord 'zelfdoding' - ik trof het helaas in geen der artikelen in het VU-magazine aan - is opgenomen in Van Dale (supplement).

D. van der Kellen, ing., voorzitter Nederlandse Vereniging voor Vrijwillige Euthanasie, te Delft.